

JAZONI IJRO ETISH KOLONIYALARIDA MAHKUMLAR BILAN SAYYOR QABULLAR O‘TKAZISHNING O‘ZIGA XOS HUSUSIYATLARI**Egamberdiyev Zafar To‘lqin o‘g‘li***IIV Akademiyasi 3-bosqich kursanti*

Annotatsiya: *Jazoni ijro etish koloniyalarida mahkumlar bilan sayyor qabullar o‘tkazish jarayonini takomillashtirish bo‘yicha fikr va mulohazalar, ushbu borada amalga osirilayotgan chora tadbirlar va kamchiliklar, muammolar, amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning o‘ziga xos xususiyatlari, sayyor qabullar jarayonini takomillashtirish tajribasidan kelib chiqqan holda taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Shuningdek Koloniyalarda o‘tkazilayotgan sayyor qabullarni bugungi kun zamon talablariga mos ravishda o‘tkazish va murojaatlar qabul qilish, ularga yechim topish jarayonida ochiqlik va shaffoflik prinsplariga amal qilish tizimini takomillashtirishdan iborat.

Annotation: *Opinions and comments on improving the process of mobile receptions with convicts in penal colonies, measures and shortcomings, problems, reforms being implemented and their characteristics, based on the experience of improving the mobile receptions process proposals and recommendations have been developed.*

Also, it is to conduct mobile receptions held in the Colonies in accordance with the requirements of today's times and to improve the system of following the principles of openness and transparency in the process of receiving appeals and finding solutions to them.

Аннотация: *На основе опыта совершенствования процесса выездных приемов с осужденными в исправительных колониях разработаны мнения и комментарии по совершенствованию процесса выездных приемов, мерам и недостаткам, проблемам, реализуемым реформам и их характеристикам, предложения и рекомендации. Также предстоит провести мобильные приемы, проводимые в Колониях, в соответствии с требованиями сегодняшнего времени и усовершенствовать систему следования принципам открытости и прозрачности в процессе приема обращений и поиска по ним решений.*

Bugungi kunda jinoyatchilikka qarshi kurash va uning oldini olish bo‘yicha ichki ishlar organlarining faoliyatini zamon talablariga mos ravishda tubdan isloh qilib kelinmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti 2016-yil 28-dekabrda “Jismoniy va yuridik shaxslarning murojatlari bilan ishlash” bo‘yicha Prezident farmoni qabul qilindi. Ushbu farmonga muvofiq O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Xalq qabulxonasi va virtual qabulxonasi fuqarolar bilan mutasaddi idoralarni bog‘lovchi tizimga aylandi. Joylarda barcha darajadagi rahbarlar bilan joni muloqotlar va sayyor qabullar qo‘yilgani, odamlarda muammolarni hal qilish mumkinligiga umid va ishonch uyg‘otdi. Davlat idoralari quyi tushib, aholi talablari va ehtiyojlari asosida ishlay boshladi. Xalq qabulxonalari orqali va sayyor qabullarda ko‘tarilgan ko‘pgina dolzarb muammolar tahlili ko‘plab islohotlarga sabab bo‘ldi. Masalan 4 yil oldin valyuta ayiraboshlash, ro‘yhatga olish, pensiya va nafaqalarni olish masalalari bo‘yicha har oyda o‘tacha yuz mingga yaqin murojat kelib

tushgan. Bus sohalarda qulayliklar yaratilib, muammolar tizimi hal etilgani tufayli ularga oid murojatlar butunlay to'xtadi.

Mamlakatda jazoni ijro etish tizimini takomillashtirish, mahkumlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoyasini ta'minlash, qayat jinoyat sodir etilishining oldini olish maqsadida ularni axloqan tuzatish bo'yicha tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirish yuzasidan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq bo'lib dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shuningdek jinoyat-ijroiya amaliyotini o'rganish natijalari mahkumlarning huquqlariga rioya etish, ularning shani va qadr-qimmatini hurmat qilinishini ta'minlash, kelgusida jamiyatga ijtimoiy moslashtirish uchun axloqan tarbiyalash va mehnatga o'rgatishning shaffof va yanada samarali huquqiy mexanizmlarini joriy etish zarurligidan dalolat bermoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning takidlashicha: "Jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, amalga oshirilayotgan barcha islohotlar samaradorligiga erishish, aholi turmush darajasini oshirish, mamlakatda tinchlik va totuvlik, barqaror vaziyatni ta'minlashning asosiy kafolatidir", deb o'z ma'ruzasida ta'kidlab o'tganida bilishimiz mumkinki, qonun ustuvorligini ta'minlash, mamlakat tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash bugungi kundagidolzarb vazifalardandir.

Ayni vaqtda mahkumlarning murojaatlarini tez va oson joyida qabul qilish yuzasidan Jazoni ijro etish koloniyalarida mahkumlar bilan sayyor qabullar o'tkazish, yuqorida keltirilgan barcha islohotlarning poydevori bo'lib kelmoqda. Shuning uchun davlat hokimiyatiga hayotni xalq ehtiyojlariga mos ravishda yo'naltirish imkoniyati berildi. Bu esa ko'plab xatolarning o'z vaqtida oldini olish va uchraydigan muammolarni hal qilishga olib keladi. Sayyor qabul — davlat organlari va davlat tashkilotlari rahbarlarining tasdiqlangan jadval asosida joylarga chiqqan holda jismoniy shaxslarni va yuridik shaxslarning vakillarini qabul qilishi bilan bog'liq tashkiliy va boshqa chora-tadbirlar majmui.

Biz jazoni ijro etish muassasalarida jazo muddatini o'tayotgan mahkumlar haqida so'z olib borar ekanmiz, ularning boshqa fuqarolardan farqi shundan uiboratki, ular yopiq joylarda saqlanayotganliklari uchun ayrim cheklanishlarga majburdirlar. Aynan bu holat mahkumlarning murojatlari bilan bo'g'liq hollarda yaqqol aks etadi. Lekin shunday bo'lishiga qaramasdan ham mahkumlar boshqa fuqarolar kabi davlat organlariga va tashkilotlariga o'z ariza va taklif, shikoyatlari bilan murojaat qilishlari mumkin. Bu sohada fuqarolarimiz uchun qabul qilingan barcha normativ hujjatlar mahkumlar uchun ham amal qiladi. Prezidentimizning murojaatlar bilan ishlash tizimini takomillashtirish borasidagi farmon va qarorlariga asosan Xalq qabulxonalariga alohida e'tibor qaratilib, yangi vakolatlar berilishi, shubhasiz shu soha vakillariga katta mas'uliyat yuklaydi. Fuqarolar murojaatlarida ko'tarilgan muammolar, quyilgan masalalar va berilgan takliflarni umumlashtirib, muntazam ravishda chuqur tahlil etish, chiqarilgan xulosalarni tegishli vazirliklar, boshqa davlat organlari va idoralarga yuborish, kerakli chora-tadbirlar belgilashini diqqat bilan kuzatib boorish ziyraklik, chuqur diqqat e'tibor va yuksak mas'uliyatni talab etadi. Bu institut jamiyat va davlat o'rtasidagi o'zaro munosabarlarning asosiy bo'g'inlaridan biri bo'lib, fuqarolar, davlat organlari o'rtasidagi o'zaro muloqotning o'ziga xos shakli hisoblanadi. Bunday muloqotning zaiflashishi davlatning barqarorligiga zarar keltiradi va fuqarolarning noroziligiga olib keladi. Masalan, fuqarolarning murojaatlari ko'pincha davlat mansabdor shaxslari yoki umuman biror-bir hokimiyat e'tiboridan chetda

qolgan muammoning yechimini toppish, uning kamchiligini ko'rsatib kelgusida takomillashtirishga yordam beradi. Qonunchilikka nisbatan o'zgartirish va qo'shimchalar bevosita taklif qilinmasa ham murojaatlarda ko'tarilgan muammolar qonun hujjatlarini takomillashtirishga sabab bo'lishi mumkin. Shu o'rinda ta'kidlash joizki, har bir adresat talabgorga ham tegishli bo'lgan qarama-qarshi majburiyat yuklaydi. Adresatlar murojaatlarni belgilangan muddatda ko'rib chiqishi va talabgorga qonunda belgilangan tartibda javob qaytarishi shart. Aynan jazoni ijro etish koloniyalarida jazo muddatini o'tayotgan mahkumlarning murojaatlari ham muassasa ma'muriyati tomonidan belgilangan vaqtda va belgilangan tartibda ko'rib chiqiladi va hal etiladi. Muassasaning burchi shundaki, ular tuhmat, haqorat, milliy, irqiy yoki diniy adovat qo'zg'atishga qaratilgan murojaatlarni kiritmaydilar, aks holda ular Fuqarolik, Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks va Jinoyat kodeksi normalarida belgilangan javobgarlikka tortilishi mumkin. Mahkumlarning murojaat qilish huquqini tushunishda, avvalo, ushbu huquqning xususiyatlarini belgilash lozim. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, qonunlari, normativ huquqiy hujjatlari manbalar tahlil va boshqa fuqarolar murojaatlari huquqning quyidagi xususiyatlari haqida so'z yuritishga imkon beradi. Har bir mahkum murojaatida biror bir masala yoki muammoning yechimini so'ragan bo'lsada, shu orqali ham mahkumlarning kayfiyati, sharoiti, turmush darajasini yaxshilash borasidagi muammolarini, xodimlarining mas'uliyati, mahkumlar bilan olib borilayotgan islohotlarga bo'lgan munosabatini bilish mumkin. Shuning uchun ham murojaatlar mahkumlar bilan Jazoni ijro etish koloniyasi o'rtasida muhim bir aloqa vositasi bo'lib, ular orqali mahkumlarning davlat olib borayotgan siyosatdan roziligi, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlardan mamnunligi yoki aksincha munosabatini bilish mumkin.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, xulosa o'rnida shuni takidlab o'tish joizki, bugungi fan texnika va texnologiyalar rivojlangan bir paytda, hali ham qo'llanilib kelinayotgan eski ko'rinishdagi ishlash tizimidan voz kechish va mahkumlarning murojaatlari bilan bog'liq sayyor qabullar tizimini mutlaqo yangicha bosqichga ko'tarish lozim. Shundan kelib chiqib, Jazoni ijro etish koloniyalarida mahkumlar bilan sayyor qabullar o'tkazish tizimini to'liqligicha ochiqLashtirish va shaffofligini ta'minlash shuningdek mahkumlarning murojaatlarini qabul qilishda qonun talablarida belgilangan muddatlarga so'ssiz amal qilish, davlat organlari va tashkilotlarga to'gridan to'g'ri, elektron murojaat qilish tizimini yo'lga qoyishni taklif beraman.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Damirovich, M. R., Ibragimovich, T. I., & Sattarovich, A. U. (2022). The Role Of Spiritual And Educational Events In Promoting The Ideas Of Religious Tolerance And International Health. *Brazilian Journal of Implantology and Health Sciences*, 4(5), 42-47.
2. DAMIROVICH, M. R., IBRAGIMJANOVICH, T. I., & UGLI, K. N. K. (2021). The role of family, community and education in the development of patriotic spirit in youth. *JournalNX*, 7(1), 311-314.

3. Tuychieva, I., Aripov, S., Madaminova, D., & Mustaev, R. (2021). The Pedagogical System Of Preparing Boys For Family Relationships In General Secondary Schools. 湖南大学学报 (自然科学版), 48(8), 8.

4. Tuychieva, I., Aripov, S., Madaminova, D., & Mustaev, R. (2023, June). Language and computer in the development of communicative competence of school children. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2789, No. 1). AIP Publishing.

5. Erkinjon o'g'li, L. A. (2024). SUYAK QADIG'I HOSIL BÒLISH PATOLOGIYALARNI ERTANGI DAVRLARDA ANIQLASH VA DAVOLASH. YANGI O ‘ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 1(3), 143-147.

6. Eminov, R. I., Latibjonov, A. E., G'Uloomov, Q. Q., & Umarova, S. D. (2022). EVALUATION OF THE ROLE OF MULTIMEDIA IN TEACHING EMBRYOLOGY. Экономика и социум, (12-1 (103)), 59-62.

7. EMINOV, R., LATIBJONOV, A., G'ULOMOV, Q. Q., & UMAROVA, S. ЭКОНОМИКА И СОЦИУМ. ЭКОНОМИКА, 59-62.